

Od redakcji

Kulturowa mobilność teatru, której poświęcony został blok tematyczny w *Pamiętniku Teatralnym* 4/2023, to problem bardzo złożony, a zarazem ciekawa perspektywa, którą można wykorzystać w badaniach wszystkich epok historycznych. Artykuły zgromadzone w tym dziale dotyczą tylko dwóch wybranych aspektów tego zjawiska we współczesnym teatrze. Mijająca w tym roku dziewięćdziesiąta rocznica urodzin Jerzego Grotowskiego stała się okazją do refleksji nad mniej znanymi w Polsce efektami inspiracji jego praktyką za granicą. Virginie Magnat przedstawia rolę Jerzego Grotowskiego i Reny Mireckiej w kształtowaniu się nieantropocentrycznego podejścia do performansu, a zarazem pokazuje związki ich praktyki z indygenym teatrem Floyda Favela. Subiektywny esej Gioacchino Palumbo akcentuje stosunek Grotowskiego do Gurdżijewa jako jeden z tych wątków, które okazały się najbardziej inspirujące we własnej praktyce teatralnej Palumbo na Sycylii, którą we wstępie do artykułu przedstawia Giuseppe G. Condorelli. Drugi aspekt kulturowej mobilności teatru poruszany w tym dziale to relacje polsko-ukraińskie oświetlone z dwóch stron. Maiia Harbuziuk przygotowała syntetyczny artykuł o obecności polskich zespołów na ukraińskich festiwalach teatralnych po 1991 roku. Ewa Bał zastanawia się nad zmianami, które mogą zajść w naszym myśleniu o teatrze i kulturze pod wpływem różnych form obecności ukraińskiego dramatu i ukraińskich twórców na polskich scenach po pełnoskalowej napaści Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022.

Dział *Rozprawy i artykuły* jest tym razem także dwuczęściowy. Dwa pierwsze artykuły dotyczą ekologicznego myślenia o sztukach performatywnych. Aline Wiame pisze o performatywnych warsztatach „Où atterrir” zainicjowanych przez Bruno Latoura i służących wypracowywaniu usytuowanych lokalnie ekologicznych pytań w więcej-niż-ludzkiej sieciach. Lilianna Bieszczad uwydatnia ekologiczny i holistyczny wymiar myślenia o tańcu znamieny dla estetyki środowiskowej

Arnolda Berleanta. Druga grupa artykułów to efekty nowych badań nad historią teatru w PRL. Marcin Kościelniak analizuje mechanizmy działania cenzury rozproszonej w PRL wynikającej z powiązań i zależności pomiędzy Kościołem, Partią i teatrem. Joanna Królikowska wypróbowuje historię mówioną jako narzędzie do badania specyfiki funkcjonowania teatrów w średnich miastach w latach osiemdziesiątych XX wieku. Jeszcze inny aspekt kultury PRL pokazuje Zbigniew Majchrowski w umieszczonym w dziale *Prezentacje* artykule o barwnej postaci Parasolnika z Sopotu i jego queerujących rzeczywistość eksperymentalnych ćwiczeniach wolności.

Dział *Wspomnienia* zawiera dwa portrety. Nataliya Torkut pisze o Maii Harbuziuk, zmarłej w czerwcu 2023 członkini Rady naukowo-redakcyjnej *Pamiętnika Teatralnego*, wybitnej ukraińskiej szekspirolożce. Edward Krasieński kreśli wpisujący się w wątek dziedzictwa polskiej teatrologii portret Zofii Jasińskiej, badaczki dziejów teatru polskiego związanej przez kilka dekad z Muzeum Teatralnym w Warszawie.
